

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Систематизація та узагальнення знань з розділів лінійної алгебри: «Матриці», «Визначники», «Системи лінійних алгебраїчних рівнянь»

Дайте відповіді на наступні питання.

1. Чи можна додати матриці розмірами 2×3 і 3×4 ?
2. Чи можна помножити матрицю розмірами 2×3 на матрицю з такими ж розмірами?
3. Які розміри має матриця A , якщо відомо, що $(1 \ 2 \ 3)A = (0 \ 1)$?
4. Наведіть приклади рядка A та стовпця B , для яких існує добуток: а) AB ; б) BA ; в) AB і BA ; г) AB , BA та $AB = BA$.
5. Яка матриця відіграє роль одиниці в операції множення матриць з розмірами $n \times n$?
6. Для яких матриць $A_{m \times n}$ існує $A + A^t$?
7. Відомо, що $A_{2 \times 3} \cdot B_{m \times n} = C_{2 \times 6}$. Визначте значення m та n .
8. Знайдіть добуток матриць: а) $\begin{pmatrix} 3 & 1 \\ -1 & 2 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 0 & 5 \\ -1 & 6 \end{pmatrix}$; б) $(3 \ -1 \ 2)^t (2 \ -6 \ 7)$.
9. Знайдіть $f(A)$, якщо $A = \begin{pmatrix} 2 & -1 \\ 0 & 4 \end{pmatrix}$, $f(x) = 2x^2 + 3x - 4$.
10. Розв'яжіть матричне рівняння $3A + 2X = E$, якщо $A = \begin{pmatrix} 1 & -2 & 6 \\ 4 & 3 & -8 \\ 2 & -2 & 5 \end{pmatrix}$.
11. Дано матриці $A_{2 \times 3}$, $B_{3 \times 1}$, $C_{3 \times 3}$. Чи існують добутки ABC , ACB , CBA ?
12. Чи існує визначник матриці $\begin{pmatrix} 1 & 2 & 1 \\ 2 & 1 & 0 \end{pmatrix}$?
13. Як зміниться визначник n -го порядку, якщо всі його стовпці записати в зворотному порядку?
14. Використовуючи властивість лінійності визначника (№ 7), обчисліть $\begin{vmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 1+1 & 1 & 1 \\ 1+2 & 1 & 2 \end{vmatrix}$.
15. Як пов'язані між собою доповняльний мінор та алгебраїчне доповнення елемента a_{ij} визначника матриці n -го порядку?
16. Як зміниться визначник порядку n , якщо перший стовпець переставити на останнє місце, а інші стовпці пересунути вліво, зберігаючи їх порядок?

17. Як зміниться визначник, якщо кожний його елемент замінити елементом, симетричним з даним відносно «центру» визначника?
18. Як зміниться визначник порядку n , якщо у всіх його елементів змінити знак на протилежний?
19. Чому дорівнює визначник, у якого сума рядків з парними номерами дорівнює сумі рядків з непарними номерами?

20. Дано матрицю
$$\begin{pmatrix} -2 & 0 & 3 & 1 \\ 1 & 3 & 5 & 0 \\ 2 & 1 & 1 & 3 \\ 4 & -2 & -1 & 0 \end{pmatrix}$$
. Знайдіть:

- а) мінор M , що стоїть на перетині першого, другого та четвертого рядків, першого, третього та четвертого стовпців;
- б) мінор, доповняльний до мінору M ;
- в) алгебраїчне доповнення до мінору M .
21. Обчисліть визначники:

а) $\begin{vmatrix} a^2 & ab \\ ab & b^2 \end{vmatrix}$, б) $\begin{vmatrix} a+b & a-b \\ a-b & a+b \end{vmatrix}$, в) $\begin{vmatrix} a & b & c \\ b & c & a \\ c & a & b \end{vmatrix}$, г) $\begin{vmatrix} a+x & x & x \\ x & b+x & x \\ x & x & c+x \end{vmatrix}$.

22. Використовуючи тільки властивості визначника, доведіть справедливості рівностей:

а) $\begin{vmatrix} 1 & a & bc \\ 1 & b & ca \\ 1 & c & ab \end{vmatrix} = (b-a)(c-b)(c-a)$; б) $\begin{vmatrix} 1 & a & a^2 \\ 1 & b & b^2 \\ 1 & c & c^2 \end{vmatrix} = (b-a)(c-a)(c-b)$;

в) $\begin{vmatrix} \sin^2 \alpha & \cos^2 \alpha & \cos 2\alpha \\ \sin^2 \beta & \cos^2 \beta & \cos 2\beta \\ \sin^2 \gamma & \cos^2 \gamma & \cos 2\gamma \end{vmatrix} = 0$.

23. Користуючись властивостями визначника, обчисліть:

а) $\begin{vmatrix} 2789 & 3453 \\ 2790 & 3454 \end{vmatrix}$; б) $\begin{vmatrix} 1 & \log_b a \\ \log_a b & 1 \end{vmatrix}$; в) $\begin{vmatrix} 0 & a & 0 \\ b & c & d \\ 0 & e & 0 \end{vmatrix}$; г) $\begin{vmatrix} a & 3 & 0 & 5 \\ 0 & b & 0 & 2 \\ 1 & 2 & c & 3 \\ 0 & 0 & 0 & d \end{vmatrix}$.

24. Розв'яжіть рівняння $\begin{vmatrix} 3 & x & -4 \\ 2 & -1 & 3 \\ x+10 & 1 & 1 \end{vmatrix} = 0$.

25. Розв'яжіть нерівність $\begin{vmatrix} 2 & x+2 & -1 \\ 5 & 1 & 2 \\ 1 & 3 & x \end{vmatrix} > 0$.

26. Знайдіть всі члени визначника

$$\begin{vmatrix} 5x & 1 & 2 & 3 \\ x & x & 1 & 2 \\ 1 & 2 & x & 3 \\ x & 1 & 2 & 2x \end{vmatrix},$$

що містять x^3 и x^4 .

27. Розв'яжіть матричні рівняння з невідомою матрицею X в загальному вигляді: $AX = B$, $XA = B$, $AX + B = C$, $AXB^{-1}C = C$, $(3X + 4A^{-1})^{-1} \cdot 2 = BC$. Укажіть умови існування цих розв'язків.

28. Знайдіть невідому матрицю X з рівняння:

а) $\begin{pmatrix} 1 & 2 \\ 2 & 5 \end{pmatrix} X = \begin{pmatrix} 4 & -6 \\ 2 & 1 \end{pmatrix}$; б) $\begin{pmatrix} 2 & 1 \\ 2 & 1 \end{pmatrix} X = \begin{pmatrix} 2 & 1 \\ 2 & 1 \end{pmatrix}$;

в) $X \begin{pmatrix} 2 & 2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$; г) $\begin{pmatrix} 2 & 1 \\ 3 & 2 \end{pmatrix} X \begin{pmatrix} -3 & 2 \\ 5 & -3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -2 & 4 \\ 3 & -1 \end{pmatrix}$;

д) $X \begin{pmatrix} 2 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -3 \\ 0 & 2 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 2 & 0 & -6 \\ 0 & -4 & 9 \end{pmatrix}$.

29. Як зміниться обернена матриця A^{-1} , якщо в матриці A :

а) переставити i -ий та k -ий рядки;

б) k -ий рядок помножити на число b , відмінне від нуля;

в) до k -ого рядка прибавити i -ий, помножений на число b , відмінне від нуля?

30. Запишіть систему двох рівнянь з двома невідомими, яка має нескінченно багато розв'язків (єдиний розв'язок).

31. Запишіть систему з найменшим числом невідомих, що має більше невідомих, ніж рівнянь, але не має розв'язків.

32. При яком значенні b сумісна система

$$\begin{cases} x + y + 2z = 2, \\ 3x + 4y + z = b, \\ 2x + 3y - z = 5? \end{cases}$$

ТЕСТ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Знайдіть суму матриць: $\begin{pmatrix} 1 & -2 & 4 \\ 2 & 3 & -2 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 0 & 4 & 1 \\ -3 & 2 & 0 \end{pmatrix}$

А. $\begin{pmatrix} 1 & 2 & 5 \\ 1 & 5 & 2 \end{pmatrix}$

Б. $\begin{pmatrix} 0 & -8 & 4 \\ -6 & 6 & 0 \end{pmatrix}$

В. $\begin{pmatrix} 1 & 2 & 5 \\ -1 & 5 & -2 \end{pmatrix}$

Г. $\begin{pmatrix} 1 & -2 & 5 \\ 1 & 5 & -2 \end{pmatrix}$

2. Знайдіть добуток матриці на число: $-3 \cdot \begin{pmatrix} 1 & 2 & 5 \\ -1 & 5 & -2 \end{pmatrix}$

А. $\begin{pmatrix} -3 & -6 & -15 \\ 3 & -15 & -6 \end{pmatrix}$ **Б.** $\begin{pmatrix} -3 & -6 & 15 \\ 3 & -15 & -6 \end{pmatrix}$ **В.** $\begin{pmatrix} -3 & 6 & -15 \\ 3 & 15 & 6 \end{pmatrix}$ **Г.** $\begin{pmatrix} -3 & -6 & -15 \\ 3 & -15 & 6 \end{pmatrix}$

3. Оберненою для матриці $\begin{pmatrix} 1 & 3 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$ буде

А. $\begin{pmatrix} 1 & -3 \\ 0 & 1 \end{pmatrix}$ **Б.** $\begin{pmatrix} -1 & -3 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}$ **В.** $\begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 3 & 1 \end{pmatrix}$ **Г.** $\begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 0 & 3 \end{pmatrix}$

4. Добутком матриць $\begin{pmatrix} 1 & -1 & 2 \\ 2 & -2 & -4 \end{pmatrix} \cdot \begin{pmatrix} 2 \\ 1 \\ -2 \end{pmatrix}$ буде матриця

А. (3)   **Б.** $\begin{pmatrix} 1 & 2 & 1 \\ -1 & 1 & -1 \\ 2 & -2 & 2 \end{pmatrix}$ **В.** $\begin{pmatrix} 2 & -2 & 4 \\ 1 & -1 & 2 \\ -2 & 2 & -4 \end{pmatrix}$ **Г.** (-3)

5. Алгебраїчним доповненням A_{32} до елементу a_{32} матриці $\begin{pmatrix} 2 & 3 & -2 \\ 1 & -2 & 3 \\ -2 & 1 & 2 \end{pmatrix}$

буде число

А. 8   **Б.** 4   **В.** -8   **Г.** -4

6. Розв'язком системи $\begin{cases} 2x_1 + 3x_2 - x_3 = -1, \\ x_1 - 3x_2 - x_3 = 4, \\ x_1 + 2x_2 + 2x_3 = -1 \end{cases}$ є

А. (-1, 0, 1)   **Б.** (1, -1, 0)   **В.** (0, 1, 4)   **Г.** (1, 1, 0)

7. Визначник другого порядку $\begin{vmatrix} 4 & 2 \\ -3 & -1 \end{vmatrix}$ дорівнює

А. 2   **Б.** -14   **В.** -2   **Г.** 14

8. Визначник третього порядку $\begin{vmatrix} 3 & 0 & 0 \\ 1 & -2 & 0 \\ 2 & 3 & 1 \end{vmatrix}$ дорівнює

А. 2   **Б.** 6   **В.** -2   **Г.** -6

9. Визначник четвертого порядку $\begin{vmatrix} 1 & 1 & 1 & 1 \\ -1 & 1 & 1 & 1 \\ -1 & -1 & 1 & 1 \\ -1 & -1 & -1 & 1 \end{vmatrix}$ дорівнює

А. 8

Б. 1

В. -1

Г. 0

10. Знайдіть матрицю, обернену матриці $\begin{pmatrix} 2 & 5 \\ 4 & 3 \end{pmatrix}$

А. $\begin{pmatrix} -3 & 5 \\ 4 & -2 \end{pmatrix}$ **Б.** $\begin{pmatrix} -\frac{3}{14} & \frac{5}{14} \\ \frac{2}{7} & -\frac{1}{7} \end{pmatrix}$ **В.** $-\begin{pmatrix} -3 & 5 \\ 4 & -2 \end{pmatrix}$ **Г.** $-\frac{1}{14}\begin{pmatrix} -3 & 5 \\ 4 & -2 \end{pmatrix}$

11. Знайдіть частинний розв'язок системи рівнянь $\begin{cases} x_1 - x_2 + x_3 = 0, \\ 2x_1 + x_2 - x_3 = 0 \end{cases}$

А. (1, 1, 0)

Б. (-1, -1, 0)

В. (0, 1, 1)

Г. (0, -1, 1)

Відповіді: 1. В; 2. Г; 3. А; 4. Г; 5. В; 6. Б; 7. А; 8. Г; 9. А; 10. Б; 11. В.